

Sygn. akt I C 539/16

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2017 roku

Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	sędzia SR Jarosław Janeczek
Protokolant:	st. sekr. sąd. Monika Adamczyk

po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2017 roku w Rawie Mazowieckiej

na rozprawie

sprawy z powództwa

G. C., A. Z. i A. G.

przeciwko

Z. D.

o zapłatę 1562,05 zł

oddala powództwo

SSR Jarosław Janeczek

Sygn. akt I C 539/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 9 lutego 2017 roku

I. **Wprowadzenie:**

1. W pozwie wniesionym do Sądu w dniu 14 czerwca 2016 roku (data nadania w urzędzie pocztowym) powodowie G. C., A. Z. i A. G. domagali się zasądzenia solidarnie od pozwanej Z. D. kwoty 1562,05 zł z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

2. W uzasadnieniu pozwu wskazano, że powodowie prowadzący działalność gospodarczą zawarli z pozwaną w dniu 3 stycznia 2014 roku umowę pożyczki gotówkowej na kwotę 4500 zł, którą pozwana miała spłacić w 24 miesięcznych ratach do 15-go dnia każdego miesiąca. Pozwana spłaciła 18 rat oraz zaprzestała płacenia następnych rat. Była wzywana dwukrotnie do zapłaty i uprzedzana o możliwości wypowiedzenia umowy. W końcu powodowie wypowiedzieli umowę pożyczki i 29 grudnia 2015 roku pożyczka stała się wymagalna w całości.

3. Na kwotę dochodzoną pozwem składają się kwoty: 1240,61 zł z tytułu niespłaconego kapitału pożyczki; 34,85 zł z tytułu niespłaconych odsetek kapitałowych skapitalizowanych na ostatni dzień wypowiedzenia umowy pożyczki, czyli na dzień 28 grudnia 2015 roku; 20,85 zł z tytułu odsetek karnych od niespłaconych rat naliczonych na ostatni dzień wypowiedzenia umowy pożyczki, czyli na 28 grudnia 2015 roku; 55,74 zł z tytułu odsetek od zadłużenia przeterminowanego (od niespłaconego kapitału) liczonych od dnia wymagalności całej pożyczki, to jest od 29 grudnia 2015 roku do 14 czerwca 2016 roku; 60 zł z tytułu wezwań do zapłaty; 150 zł z tytułu podejmowanych czynności windykacyjnych.

4. Pozwana Z. D. nie stawił się na rozprawę i nie zajął żadnego stanowiska w sprawie.

I. Wskazanie faktów, które Sąd uznał za udowodnione oraz wskazanie dowodów na których się oparł :

1. W dniu 3 stycznia 2014 roku Z. D. zawarła z A. Z., A. G. i G. C. prowadzącymi działalność gospodarczą w ramach spółki cywilnej umowę pożyczki w formie pisemnej. Wedle treści podpisanej umowy pozwana pożyczyła kwotę 4500 zł na okres od 3 stycznia 2014 roku do 15 stycznia 2016 roku. Pożyczkobiorca miał zwrócić pożyczkę z należnymi odsetkami w ratach miesięcznych zgodnie z harmonogramem spłat. Pożyczka oprocentowana była w wysokości stopy procentowej stanowiącej czterokrotność stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. Taką samą stopę oprocentowania strony przewidziały również dla zadłużenia przeterminowanego. W umowie przewidziano możliwość wypowiedzenia umowy przez pożyczkodawcę z zachowaniem 30 dniowego wypowiedzenia w przypadku gdy pożyczkobiorca zalegał ze spłatą dwóch kolejnych pełnych rat pożyczki. Po wypowiedzeniu cała pożyczka stawała się wymagalna. W związku z zawarciem pożyczki z kwoty 4500 zł wypłacono pozwanej jedynie kwotę 3000 zł albowiem potrącono prowizję w wysokości 300 zł oraz koszt ubezpieczenia w wysokości 1200 zł. Zgodnie z treścią umowy ustanowienie zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia warunkowało udzielenie pożyczki. W umowie przewidziano również, że w przypadku powstania zadłużenia przeterminowanego pożyczkobiorca zostanie wezwany do zapłaty. Po pierwszym nieskutecznym wezwaniu do zapłaty miało być wszczęte postępowanie windykacyjne oraz po braku spłaty drugiej raty miało być wysłane drugie wezwanie do zapłaty z uprzedzeniem o wypowiedzeniu umowy. W umowie wskazano, że koszt wezwania do zapłaty to 20 zł za każde z nich, a koszt czynności windykacyjnych to 150 zł. [dowód: umowa – k. 9-10, harmonogram spłat – k. 11]

2. Zabezpieczeniem pożyczki miała być umowa ubezpieczenia z Towarzystwem (...). Wraz z zawarciem powyższej umowy pozwany podpisał deklarację zgody na przystąpienie do umowy generalnej ubezpieczenia zawartej między (...) Towarzystwem (...) w W. a P.U.H. (...) Spółką Cywilną. Ubezpieczenie obejmowało „zryczałtowane koszty pogrzebu” i obejmowało tylko jedno zdarzenie ubezpieczeniowe – śmierć. Okres ubezpieczenia wynosił 1 miesiąc, a składka była płatna miesięcznie w wysokości 50 zł. Okres ochrony ubezpieczeniowej przedłużał się, co miesiąc wraz z uiszczeniem kolejnej opłaty oraz w każdym przypadku rozwiązania umowy pożyczki. [dowód: dokumenty ubezpieczeniowe – k. 26-34]

3. Pozwana spłaciła 18 rat pożyczki, łącznie 4024 zł [dowód: twierdzenia faktyczne powodów, niekwestionowane przez pozwanego]

4. 28 sierpnia 2015 roku pozwanej wysłano wezwanie do zapłaty. [wezwanie – k. 12]

5. 23 września 2015 roku pozwanej wysłano wezwanie do zapłaty oraz uprzedzono o możliwości wypowiedzenia umowy. [wezwanie – k. 13]

6. 23 października 2015 roku pozwanej wysłano wypowiedzenie umowy pożyczki. [wezwanie – k. 14]

7. 6 listopada 2015 roku M. (...). (nazwisko nieczytelne) sporządził dokument, który zatytułował "Protokół windykacyjny". W dokumencie tym stwierdził, iż był w dniu 6 listopada 2015 roku w miejscu zamieszkania pozwanej,

której jednak nie zastał oraz pozostawił jej wizytówkę. W dokumencie tym jego autor „przewidział” również, że był u dłużnika w dniu 3 grudnia 2015 roku. Wówczas również pozwanej nie zastał. [dowód: oświadczenie – k. 15]

8. 29 grudnia 2015 roku pozwanej wysłano wypowiedzenie umowy. [wezwanie – k. 17]

9. Po spłaceniu przez pozwaną 18 rat w łącznej kwocie 4024 zł oraz przy pominięciu kwoty 1200 zł pobranej od pozwanej na ubezpieczenie oraz pominięciu kosztów windykacyjnych Z. D. nie jest nic winna powodom z tytułu zawartej umowy pożyczki. [dowód: twierdzenia faktyczne powodów, niekwestionowane przez pozwanego]

I. Wyjaśnienie podstawy prawnej orzeczenia:

1. Na początku należy wskazać, że istniały podstawy do wydania wyroku zaocznego w świetle art. 339 §1 k.p.c. Pozwana nie stawiała się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę, nie żądała przeprowadzenia rozprawy w swej nieobecności, nie składała w sprawie wyjaśnień ustnie lub na piśmie. Sąd nie stwierdził również nieprawidłowości w doręczeniu wezwania ani tego, że nieobecność pozwanej była wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przezwyciężyć.

2. W myśl art. 339 §2 k.p.c. wydając wyrok zaoczny, Sąd przyjmuje za prawdziwe twierdzenie powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa. Wprowadzone przez ten przepis swoiste domniemanie zgodności twierdzeń powoda z rzeczywistym stanem rzeczy zastępuje jedynie postępowanie dowodowe i to tylko wówczas, gdy twierdzenia powoda nie budzą uzasadnionych wątpliwości (por. wyrok SN z dnia 15 marca 1996 roku, I CRN 26/96, OSNC 1996, nr 7-8, poz. 108).

3. Wobec, więc tego, że działanie art. 339 §2 k.p.c. nie rozciąga się na dziedzinę prawa materialnego, obowiązkiem sądu rozpoznającego sprawę w warunkach zaoczności jest rozważenie, czy w świetle przepisów prawa materialnego twierdzenie strony powodowej uzasadniają uwzględnienie żądania (por. wyrok SN z dnia 15 września 1967 r., III CRN 175/67, OSNC 1968, nr 8-9, poz. 142; wyrok SN z dnia 31 marca 1999 r., I CKU 176/97, Prok. i Pr. 1999, nr 9, s. 30). Jeżeli zatem w świetle przytoczonych przez powoda okoliczności brak podstaw do uwzględnienia żądania pozwu, sąd wyrokiem zaocznym oddala powództwo (zob. wyrok SN z dnia 6 czerwca 1972 r., III CRN 30/72, Biul. SN 1972, nr 10, poz. 178).

4. W sprawie niniejszej strona pozwana, co prawda nie zaprzeczyła istnieniu wierzytelności, bowiem nie zajęła w ogóle stanowiska w sprawie, to jednakże w ocenie Sądu przytoczone przez powoda okoliczności faktyczne dotyczące zabezpieczenia pożyczki, poprzez przystąpienie do ubezpieczenia, kosztów wezwań do zapłaty oraz kosztów windykacji budzą uzasadnione wątpliwości, co uniemożliwiało wydanie wyroku zaocznego uwzględniającego roszczenia w całości.

5. Po pierwsze wątpliwości Sądu budzi w ogóle podstawa prawna żądań w tym zakresie. Ewentualne uznanie przez sąd twierdzeń powoda za prawdziwe nie zwalnia sądu od obowiązku dokonania prawidłowej oceny zasadności żądania pozwu, opartego na tych twierdzeniach, ze stanowiska prawa materialnego. Kontrola w tym przedmiocie powinna dotyczyć zwłaszcza tego, czy czynność prawna nie jest bezwzględnie nieważna, czy dochodzone roszczenie nie jest przedawnione, czy nie wchodzi w grę nadużycie prawa podmiotowego (art. 5 k.c.), czy nie ma zmywy stron, działania w celu obejścia prawa, a także czy umowa stron nie zawiera niedozwolonych postanowień umownych.

6. Nie budzi wątpliwości Sądu, iż między stronami doszło do zawarcia umowy pożyczki (art. 720 §1 k.c.). Nie budzi również wątpliwości, iż w przypadku niespłacenia pożyczki w terminie strony umowy przewidywały oprocentowanie umowne w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.

7. Sąd przyjmuje również za dopuszczalne umówienie się przez strony, iż za udzielenie pożyczki pozwany zapłaci 300 zł prowizji.

8. Natomiast budzą wątpliwości Sądu postanowienia umowne w zakresie tzw. zabezpieczenia pożyczki (§11 umowy) i tzw. kosztów windykacji (§13 pkt 4 i 5). W ocenie Sądu postanowienia te są niedozwolonymi klauzulami umownymi i jako takie nie wiążą pozwanej.

9. Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Ustawa za nieuzgodnione indywidualnie postanowienia umowy, nakazuje traktować te, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

10. Nie może być wątpliwości, że pozwana w sprawie jest konsumentem, który zawarł umowę pożyczki z przedsiębiorcami prowadzącymi działalność w tym zakresie. Nie budzi również wątpliwości, że postanowienia dotyczące opłat windykacyjnych oraz zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia nie dotyczą głównych świadczeń stron. Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 czerwca 2004 roku (I CK 635/03) pojęcie „głównych świadczeń stron” (art. 385¹ § 1 zd. 2. k.c.) należy interpretować raczej wąsko, w nawiązaniu do elementów przedmiotowo istotnych umowy. Opłaty windykacyjne czy koszt ubezpieczenia z całą pewnością nie należą do istoty umowy pożyczki. W końcu nie może podlegać również dyskusji, iż postanowienia umowne dotyczące opłat za czynności windykacyjne oraz zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia nie zostały indywidualnie uzgodnione z pozwanym. Są one częścią standardowej umowy, którą powodowie stosują do wszystkich klientów.

11. Zastrzeżenie w umowie na niekorzyść klienta opłat wysyłanie wezwań do zapłaty oraz czynności windykacyjne bez jakiegokolwiek związku z rzeczywistymi kosztami tych czynności rażąco narusza interes konsumenta i dobre obyczaje. Opłaty windykacyjne mogą, co najwyżej odnosić się do rzeczywistych czynności, odzwierciedlać ich rzeczywisty koszt i nie mogą stanowić źródła dochodu pożyczkodawcy.

12. W stanie faktycznym sprawy koszty wezwań są nie związane z rzeczywistymi kosztami pocztowymi. Również opłata za czynności windykacyjne po wezwaniu do zapłaty – co by to nie miało znaczyć – nie ma żadnego związku z rzeczywistymi kosztami ponoszonymi przez powodów.

13. Należy wskazać, iż analogiczne klauzule umowne zostały już uznane wielokrotnie za abuzywne. Przykładowo: w sprawie sygn. akt XVII AmC 103/04 Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedopuszczalne postanowienie umowne (...) Sp. z o.o. w G. o treści: „W przypadku zalegania z co najmniej dwoma ratami pożyczkodawca może również wystosować (nie częściej niż raz w tygodniu) upomnienie. Każdorazowe wystawienie upomnienia podlega opłacie w wysokości 50,00 zł”; w sprawie sygn. akt XVII AmC 101/05 Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedopuszczalne postanowienie umowne (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K. o treści „Opłaty dodatkowe, które ponosi Zleceniodawca: - (...) - za przyznanie okresu karencji w spłacie rat na 1 miesiąc – 50 PLN - za przyznanie okresu karencji w spłacie rat na 2 miesiące – 100 PLN - za wysłanie upomnienia za zwłokę w zapłacie raty – 20 PLN - za wysłanie wezwania do zapłaty raty – 30 PLN - za wysłanie przedsądowego wezwania do zapłaty – 50 PLN - za wizytę indykatorów w związku z brakiem spłaty 2 rat – 100 PLN - (...) - za telegram informujący o zadłużeniu przeterminowanym – 30 PLN - za monit telefoniczny – 20 PLN - (...)”; w sprawie sygn. akt XVII AmC 12374/12 Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedopuszczalne postanowienie umowne (...) sp. z o.o. w W. o treści "1. W przypadku powstania zadłużenia przeterminowanego, Pożyczkodawca ma prawo wszcząć postępowanie windykacyjne mające na celu doprowadzenie do dobrowolnej spłaty należności, którego koszty ponosi pożyczkobiorca. W związku z tym postępowaniem, Pożyczkodawca ma prawo: a) wysłać wezwanie do zapłaty (monit) pocztą tradycyjną, przy czym opłata za jedno wezwanie obciąża pożyczkobiorcę i wynosi 100 zł (maksymalna liczba wezwań do zapłaty wysłanych pocztą tradycyjną w jednym miesiącu wynosi 30 sztuk); b) wysłać wezwanie do zapłaty (monit) pocztą email, przy czym opłata za jedno wezwanie obciąża Pożyczkobiorcę i wynosi 100 zł (maksymalna liczba wezwań do

zapłaty wysłanych pocztą email w jednym miesiącu wynosi 30 sztuk); c) wysłać wezwanie do zapłaty (monit) za pomocą wiadomości SMS, przy czym opłata za jedno wezwanie obciąża Pożyczkobiorcę i wynosi 100 zł (maksymalna liczba wezwań do zapłaty wysłanych za pomocą wiadomości SMS w jednym miesiącu wynosi 30 sztuk); d) wezwać telefonicznie Pożyczkobiorcę do spłaty pożyczki, przy czym za każdy telefon do Pożyczkobiorcy Pożyczkodawca nalicza opłatę w wysokości 100 zł (maksymalna liczba wezwań telefonicznych nie może przekroczyć 30 w jednym miesiącu).

2. Pożyczkodawca ma prawo także w związku z czynnościami windykacyjnymi do wizyty w miejscu zamieszkania/zameldowania lub w miejscu pracy Pożyczkobiorcy, na co Pożyczkobiorca niniejszym wyraża zgodę. Opłata za jedną wizytę w miejscu zamieszkania/zameldowania lub w miejscu pracy Pożyczkobiorcy wynosi 100 zł i opłatą tą obciążany jest Pożyczkobiorca, przy czym maksymalna liczba wizyt wynosi 30 w jednym miesiącu".

14. Również zastrzeżenie umowne zmuszające konsumenta to zabezpieczenia pożyczki poprzez obowiązek przystąpienia do ubezpieczenia w ocenie Sądu rażąco narusza interes konsumenta i dobre obyczaje. Po pierwsze ubezpieczenie to jest skrajnie drogie – składka miesięczna (50 zł) jest wyższa niż 1 % sumy ubezpieczenia (4500 zł), a jednocześnie zdarzenie ubezpieczeniowe, które powoduje wypłatę świadczenia jest mało prawdopodobne. Po drugie ubezpieczenie to jest wątpliwym zapieczeniem pożyczki gdyż jedyne świadczenie, jakie przysługuje z tego ubezpieczenia to ryczałtowe koszty pogrzebu i to tylko w wypadku śmierci pożyczkobiorcy. Po trzecie i najważniejsze, skrajnie niekorzystny jest sposób pobierania składki ubezpieczeniowej. Powodowie zgodnie z umową pobrali od pozwanej składkę ubezpieczeniową za cały okres trwania umowy (24 miesiące), a jednocześnie sami płacili składkę co miesiąc, co pozwalało im korzystać z środków pozwanej przeznaczonych na rzekome zabezpieczenie bez żadnej korzyści konsumenta. Nie przewidziano również sposobu rozliczenia składki ubezpieczeniowej w sytuacji, gdy umowa pożyczki będzie trwała krócej niż to strony uzgodniły. Konsekwencją może być taka sytuacja jak w niniejszej sprawie – że powodowie płacili (albo i nie płacili, bo wbrew żądaniu sądu nie wykazali, że przekazali składkę firmie ubezpieczeniowej) składkę ubezpieczeniową z pieniędzy pozwanej tylko przez okres kilku miesięcy do czasu wypowiedzenia umowy, czyli zapewne krócej niż okres za który pobrali składki (24 miesiące).

15. Z tych wszystkich względów Sąd uznał umowę pożyczki w zakresie zabezpieczenia oraz kosztów windykacji na niewiążącą konsumenta, czyli pozwaną.

16. Konsekwencją uznania za niedozwolone postanowienie umowne zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia jest również przyjęcie, że pożyczka obejmowała nie kwotę 4500 zł, lecz kwotę 3300 zł (3000 zł rzeczywistej wypłaty + 300 zł prowizji) i taką to kwotę pozwana miała zwrócić powodom w ramach stosunku zobowiązaniowego. Na marginesie należy wskazać, że pozwana miałaby zwrócić powodom tylko kwotę 3300 zł a nie 4500 zł również przy przyjęciu dosłownego rozumienia umowy pożyczki gdzie wskazano jej wysokość na kwotę 4500 zł. Trzeba by tylko w takim wypadku wskazać, że to powodowie naruszyli obowiązek umowny gdyż bez ważnej podstawy prawnej nie wypłacili pozwanej wbrew treści umowy kwoty 1200 zł. Skoro powodowie nie dali stronie pozwanej kwoty 1200 zł do dyspozycji to nie mogą domagać się jej zwrotu.

17. Mając na uwadze ustalenia faktyczne co do rzeczywistego zadłużenia oraz treść art. 720 §1 k.c. Sąd oddalił powództwo w całości albowiem Z. D. spłaciła w całości pożyczkę.

SSR Jarosław Janeczek